

Enheten för tillsyn
Hans Lind

Rapport från inspektion hos Överförmyndarnämnden i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner den 14 november 2018

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har efter inspektion funnit anledning att kritisera Överförmyndarnämnden (nämnden) i Köping, Arboga och Kungsörs kommuner på följande punkter:

- Brister i överlämning av redovisningshandlingar vid byte av ställföreträdare samt vid jämkning av ställföreträdarskap.
- Ingen omprövning av förvaltarskap i enskilt ärende.
- Lång handläggningstid i ett ärende under uppbyggnad.

Inledning

Vid inspektionen den 14 november 2018 granskade Länsstyrelsen 25 akter, vilka följer av bilaga.

Efter granskningen höll Länsstyrelsen ett sammanträde med nämnden där de frågor som uppstått vid granskningen av akterna behandlades. Vid sammanträdet medverkade nämndens ordförande Carl-Inge Westberg samt Linda Frölander, Linda Söder-Jonsson och Martin Drugge från nämndens kansli samt Anna Östman och Hans Lind från Länsstyrelsen. Om Länsstyrelsen har funnit anledning att kommentera nämndens handläggning av ärendena framgår detta av rapporten, med hänvisning till aktuella akter.

Aktgranskning med kritik

Ingen överlämning av redovisningshandlingar

Länsstyrelsen granskade vid inspektionen fyra ärenden där nämnden genomfört byte av ställföreträdare eller upphörande av ställföreträdarskapet skett. Vid granskningen framkom bl.a. följande.

- I akt 4063 beslutade nämnden den 1 februari 2017 om byte av god man. Sluträkningen granskades den 27 mars 2017. Redovisningshandlingarna har inte överlämnats till den nya gode mannen för granskning.
- I akt 3343 granskades sluträkningen i april 2018 efter byte av ställföreträdare. Redovisningshandlingarna hade vid inspektionstillfället ännu inte överlämnats till den nya ställföreträdaren.
- I akt 3332 granskades sluträkningen i juni 2018 efter byte av ställföreträdare. Redovisningshandlingarna hade vid inspektionstillfället inte överlämnats till den nya ställföreträdaren.

- I akt 1834 beslutade tingsrätten den 9 maj 2016 om jämkning av godmanskapet till att inte längre omfatta förvalta egendom, utan endast omfatta att bevaka rätt och sörja för person. Sluträkningen granskades den 13 juli 2016. Nämnden har inte överlämnat redovisningshandlingarna till behörig part.

Länsstyrelsen anmärkte även i föregående rapport (dnr 203-53046-2017) på brister vid överlämnande av redovisningshandlingar.

Länsstyrelsen tog upp detta vid sammanträdet och nämnden uppgav att de fortfarande brister i överlämningen av redovisningshandlingar, bland annat med hänsyn till den ansträngda personalsituationen under året.

Efter sammanträdet har nämnden yttrat sig och förtydligat att akt 4063 handlagts enligt en tidigare rutin där ny ställföreträdare ombetts att besöka kansliet för genomgång av redovisningshandlingar, men då hen inte besökt kansliet kommer handlingarna att överlämnas på annat sätt.

Vid byte av ställföreträdare ska överförmyndaren enligt 16 kap 8 § föräldrabalken (FB) överlämna sluträkningen, efter att överförmyndaren granskat den, samt förteckning, årsräkningar och övriga handlingar enligt 15 kap. 3 och 8 §§ FB som förvaras hos överförmyndaren, till den nya ställföreträdaren. Den nya ställföreträdaren ska inom två månader återlämna handlingarna till överförmyndaren. Bestämmelsen innebär att alla förteckningar, årsräkningar m.m. som förvaras hos överförmyndaren ska lämnas över till den nya ställföreträdaren, oavsett antal eller ålder.

Om nämnden inte lämnar över redovisningshandlingar vid byte av ställföreträdare eller vid upphörande av ställföreträdarskap så börjar inte den treåriga tidsfristen för väckande av skadestånd enligt 12 kap. 14 och 15 § FB att gälla. Den granskning som den nya ställföreträdaren gör av redovisningshandlingarna är en viktig del av tillsynen över den tidigare gode mannens förvaltning av huvudmannens ekonomi.

Länsstyrelsen uppmanar med anledning av ovanstående nämnden att överlämna redovisningshandlingarna snarast efter det att sluträkningen granskats.

Länsstyrelsen är kritisk till nämndens brister i detta hänseende.

Omprövning av förvaltarskap

Vid granskning av akt 2016 angående förvaltarskap noterades följande. Den 19 december 2016 omprövade nämnden förvaltarskapet och ansåg då att det skulle kvarstå oförändrat. Nämnden gjorde ingen omprövning av förvaltarskapet under 2017. Detta var ett generellt problem under föregående år som Länsstyrelsen anmärkte på även i rapporten för 2017 (dnr 203-53046-2017).

Den 30 januari 2018 skickade nämnden ut en begäran till förvaltaren att inkomma med yttrande om omprövning av förvaltarskapet. Den 12 augusti 2018 skickade nämnden ut en påminnelse med samma begäran. Vid inspektionstillfället den 14 november 2018 hade inte förvaltarskapet omprövats ännu i det aktuella ärendet.

Enligt 5 § 2 st förmynderskapsförordningen (1995:379) ska överförmyndaren årligen särskilt granska samtliga förvaltarskap för att pröva om det finns skäl att ansöka om upphörande av förvaltarskapet.

Länsstyrelsen vill betona vikten av att det är väsentligt att nämnden särskilt granskar samtliga förvaltarskap en gång om året utifrån ett helhetsperspektiv för att utreda om det finns skäl att ansöka om upphörande

Länsstyrelsen är kritisk till att förvaltarskapet inte omprövats sedan december 2016 och förutsätter att nämnden ser över sina rutiner ytterligare så att omprövning fortsättningsvis sker enligt gällande bestämmelser.

Lång handläggningstid i ärende under uppbyggnad

Vid granskning av akt 4533 som rör en anmälan om behov av god man eller förvaltare noterades följande. Ärendet inkom till nämnden i juli 2017. Nämnden begärde läkarintyg, som inkom i februari 2018. Nämnden tillfrågade i april 2018 en eventuell ställföreträdare till ärendet. Efter att denne sökt huvudmannen inkom uppgifter om att huvudmannen håller sig undan och inte vill ha god man. Ställföreträdaren bekräftade även att denne kan tänka sig att bli såväl god man som förvaltare. I telefonsamtal med huvudmannens syster den 28 mars 2018 säger denne att "[huvudmannen] vill inte ha hjälp [...men] hen behöver hjälp" I ärendet finns läkarintyg, social utredning eller motsvarande, yttrande från anhörig samt övrig utredning. Det senaste som hänt i ärendet är att nämnden den 13 november begärde ett nytt läkarintyg.

Nämnden hade vid tidpunkten för sammanträdet den 14 november 2018 inte ansökt till tingsrätten eller fattat beslut om avskrivning i ärendet. Nämnden bekräftade vid sammanträdet att de har långa handläggningstider för vissa ärenden under uppbyggnad, och att detta bl.a. beror på bemanningssituationen på kansliet men även på olika krav från tingsrätten på att vissa handlingar inte ska vara äldre än ett visst antal månader.

Nämnden har efter sammanträdet bemött ärendet med att det funnits motstridiga uppgifter rörande om den enskilde förstår innebörden av att få hjälp genom god man eller förvaltare, samt att uppgifterna i läkarintyget inte varit aktuella.

Regeln i 9 § förvaltningslag (2017:900) ska vara vägledande i överförmyndarens handläggning av ärenden. Länsstyrelsen vill understryka att en snabb handläggning hos överförmyndaren av rättssäkerhetsskäl är viktig för den enskilde som annars kan riskera att hans eller hennes personliga eller ekonomiska förhållanden blir försämrade om godmanskap eller förvaltarskap fördröjs. I kravet på snabb handläggning ligger att överförmyndaren under handläggningstiden måste bevaka att utredningen hela tiden förs framåt.

Länsstyrelsen att nämnden förtjänar viss kritik för den långa handläggningstiden.

Övrig aktgranskning

Befrielse från redovisningsskyldighet vid byte av ställföreträdare

Vid granskning av akt 4722 angående god man för ensamkommande barn noterades följande. I ärendet genomförde nämnden den 7 september 2018 byte av god man. Tidigare god man befriades 2015 från skyldighet att inlämna års- och sluträkningar. Något beslut om befrielse från redovisningsskyldighet för den nya gode mannen har inte fattats i ärendet, men vid tidpunkten för Länsstyrelsens inspektion var ärendet markerat som ett ärende där redovisning inte begärs in.

Gode män ska årligen lämna in en årsräkning och redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som har stått under dennes förvaltning. Överförmyndaren kan befria en god man från skyldigheten att lämna års- och sluträkning, om det med hänsyn till gode mannens och huvudmannens förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl (se 14 kap. 19 § FB).

Enligt Länsstyrelsens mening följer det av bestämmelsens ordalydelse att ett beslut om att befria en specifik god man från redovisningsskyldighet endast avser den gode mannen. Om överförmyndaren byter ut den gode mannen måste därför överförmyndaren fatta ett nytt beslut i frågan, för att hen inte ska vara skyldig att lämna in års- och sluträkning. Dessa bestämmelser är även tillämpliga i godmanskap för ensamkommande barn (se 12 § LGEB).

Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över sina rutiner.

Övrigt

Instruktion vid överlämning av redovisningshandlingar

Vid översändande av redovisningshandlingar till ny ställföreträdare noterades att det inte framgick av skrivelsen till ställföreträdaren vad hen förväntades göra med dem. Detta togs upp för diskussion vid sammanträdet och nämnden uppmanades undersöka om skrivelsen kunde utvecklas innehållsmässigt, exempelvis om det av skrivelsen kan framgå varför ställföreträdaren får handlingarna samt vad ställföreträdaren ska göra med dem.

Granskning av årsräkningar

Länsstyrelsen har inhämtat uppgifter om handläggningstider för granskning av årsräkningar för år 2016 och 2017. Nämnden informerade om att 98 % av alla årsräkningar för 2016 var granskade före den 1 oktober 2017 och att årsräkningarna för 2016 var granskade den 22 december 2017. Nämnden informerade även om att 99 % av årsräkningarna för 2017 var granskade före den 1 oktober 2018, samt att alla årsräkningar var granskade den 19 november 2018.

Organisationsförändringar

Gemensamma överförmyndarnämnden Köping, Arboga och Kungsör har den 1 januari 2019 övergått till ett utökat samarbete med Hallstahammar och Surahammars kommuner. Det nya samarbetet benämns Västra Mälardalens överförmyndarnämnd.

Denna rapport har upprättats av Hans Lind och Anna Östman

Bilaga:
Granskade akter

Kopia till:
Överförmyndarnämnden
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunrevisionen

Enheten för tillsyn
Hans Lind

Granskade akter

Godmanskap 11:4

4063, 4352, 3332, 4703, 1834, 1988, 17, 4065

Förvaltarskap

4127, 2016, 3343, 43, 1812

Förmynderskap

1475, 4407, 4708, 1997, 1747, 4499, 4498

Ensamkommande barn

4722, 4672

Under uppbyggnad

4669, 4533, 4579